

Koyrikort hjá sjúkum er eitt viðkvæmt evni

Hjá nøkrum sjúklingum við Parkinson kann tað gerast neyðugt at lata koyrikortið inn - ella í minsta lagi at fáa onkran serkønan at meta um evnini at koyra. Í hesi greinini úttalar neurologur seg um hetta tabu-kenda evnið, sum koyrikortið hjá einum sjúklingi er

Vilmund Jacobsen

Flestu, sum hava Parkinson, kunnu koma til tað tíðarskeið í lívinum, har tey byrja at hugsa um, hvørt tey framhaldandi hava hug at sita aftan fyri bilrattið.

Parkinson.dk hevur áður varpað ljós á koyrikortið og hevur í hesum sambandi skift orð við sjúklingar og fakfólk á økinum.

Tilmælini eru felags hjá báðum pørtum: Tað er rætt at tosa um ferðslutryggleika frá byrjan, tá fólk gerast sjúk - júst, soleiðis sum tosað verður um aðrar avbjóðingar, sum kanska kunnu standast í kjalavørrinum av Parkinsonsjúku.

Hjá nógvum hendir tað við aldrinum, júst sum hjá øllum øðrum, har sjúklingur við tíðini upplivir ótryggleika við sjálvi at koyra bil.

Sjúkan kann koma har til, at fólk merkja tað sum strævið at koyra bil - at koyringin krevur serstakt nærlagni og kennist møðsom ella ótrygg.

Virðismikil eygleiðing

Hjá nøkrum sjúklingum við Parkinson kann tað gerast neyðugt at lata koyrikortið inn - ella í minsta lagi at fáa onkran serkønan at meta um evnini at koyra.

Jesper Clausen er yvirlækni á neurologisku deildini á sjúkrahúsinum í Glostrup.

Hann heldur, at eygberingar hjá teimum avvarðandi eru gull verdar, tá mett verður um, hvussu leingi sjúklingur eigur at varðveita koyrikortið.

Likamliga sigur tað seg ofta sjálvt, hvussu leingi ráðiligt er at koyra. Men, kognitivu ella fatanarligu avbjóðingarnar kunnu við tíðini gera tað truplari hjá sjúklinginum sjálvum at meta um, hvørt viðkomandi framhaldandi kann taka skjótar og tryggjar avgerðir í ferðsluni.

Eitt viðkvæmt evni

Í arbeiðnum sum neurologur er tað tí ikki óvanligt, at Jesper Clausen kemur inn á evnið um koyrikort og ferðslutryggleika, tá fólk við Parkinson koma til eftirlit ella kanningar hjá honum.

Kortini er hetta eitt evnið, sum verður tikið upp við størsta varsemi og sum ofta gevur høvi til eina longri samrøðu.

- Hetta er eitt viðkvæmt evni, tí tað ofta kann vera trupult at taka koyrikortið frá einum persóni sum

Sum avvarðandi kanst tú spyrja teg sjálvan, um tú hevur hug at sita í bilinum, meðan hin sjúki situr við bilrattið - ella, um tú hevði torað at latið tini børn koyrt við viðkomandi

er merktur á gongulagnum. Tað er tí ofta, at tey avvarðandi taka upp spurningin um koyringina - um tey tora, sigur Jesper Clausen.

Hann vísir á, at hjá einum lækna kann tað vera trupult at finna út av, hvar sjúklingurin reelt er staddur í mun til veruligu evnini. Tí er tað eisini ógvuliga týðningarmikið, at avvarðandi eru partur av tilgongdini frá byrjan.

Hevði tú torað?

Yvirlæknin í neurologi sigur, at tað eru nøkur logisk viðurskifti, sum eiga at fáa ávaringarklokkurnar at ringja.

- Sum avvarðandi kanst tú spyrja teg sjálvan, um tú hevur hug at sita í bilinum, meðan hin sjúki situr við bilrattið - ella, um tú hevði torað at latið tini børn ella ommu- og abbað børn koyrt við viðkomandi.

Jesper Clausen sigur, at um avvarðandi ikki longur eru trygg við hin sjúka í bilinum, heldur hann, at spurningurin um koyring eigur at

verða tikin upp við næsta eftirliti hjá lækna.

- Tá eg taki upp spurningin um koyrikort saman við sjúklingi og avvarðandi gongur tað í allar flestu førumuttan trupulleikar. Ein av orsökunum er, at spurningurin longu tá er tikin upp heima við hús. Semjast vit um, at sjúklingurin helst ikki eigur at seta seg aftan fyri bilrattið aftur, lati eg viðkomandi vita, at avtalan verður skrásett í sjúkufrágreiðingini, og tí kann tað hava fíggjarligar avleiðingar, um viðkomandi kortini koyrir, og eitt hvørt hendir í ferðsluni, sigur neurologurin.

Skrásetingin í sjúkufrágreiðingini verður brúkt sum skjalprógv fyri, at lækni og sjúklingur hava viðgjørt støðuna, og at sjúklingurin er greiður yvir tær avleiðingar, sum kunnu standast, um avtalan ikki verður hildin.

Koyringin er tabu

Jesper Clausen leggur dent á, at

neurologurin eisini hevur ábyrgd av at fyrireika sjúkling og avvarðandi upp á teir trupulleikar, ið møguliga kunnu koma við sjúkuni, sum tíðin gongur.

- Eg haldi, at longu, tá sjúkan verður staðfest, er skilagott at lata sjúklingin vita, at tann tíðin kann koma, tá tað kann gerast trupult at koyra bil á trygga hátt. Tað kann eisini vera hent hjá neurologinum at gera eina avtalu við avvarðandi um, at tey lata frætta um gongdina, og síðan verða tingini tikið haðani.

Jesper Clausen heldur, at slíkt eisini átti at verið eitt týðningarmikið tema at tikið upp í ymiskum høpi og soleiðis eisini í sjúklingafeløgum, soleiðis at tað tabu, sum er í samband við koyrikortið hjá sjúklingum, gjørdist tað minni.

Læknaligt koyriferboð

Parkinson kann vísa seg sum kognitivar ella fatanarligar avbjóðingar, sum kunnu ávirka tað at hava yvirlit og evnini til at gera fleiri

ting samstundis. Tað er tí eitt gott hugskot, at sjúklingur og avvarðandi við jøvnum millumbili tosa um viðurskiftini - og at støðan verður tikin upp, tá sjúklingurin er til kanningar hjá neurologi.

Ein lækni kann eisini skriva út eitt læknaligt koyriferboð, um læknin metir, at sjúklingur setir lív ella heilsu hjá øðrum í váða við framhaldandi at koyra bil. Í slíkum føri verður tann, sum fær læknaliga koyriferboðið, kunnaður um avgerðina og fær at vita, hvørjar avleiðingarnar kunnu verða, um koyringin kortini heldur fram.

Vit skulu ikki fara út í smálutir um, hvørjar møguleikar ein sjúklingur hevur, sum kanska heldur seg hava fingið koyriferboð av órøttum, men í slíkum førum er kærsumøguleiki, og í seinasta enda liggur avgerðin um gildugt koyrikort hjá Akstovuni.

Kelda: www.parkinson.dk